

Deirdre Carasso:
Radicaal
museumbeleid p 4

Hanna Timmers
over 75 jaar vrijheid
p 11

Bevrijdende
muziek
p 15

LKCA

Onderwijsvernieuwing

Curriculum.nu: kans voor cultuuronderwijs?

De Tweede Kamer én het onderwijsveld zijn verdeeld over de opbrengsten van Curriculum.nu. Gaan de voorstellen het cultuuronderwijs structureel verbeteren? Wij vroegen het aan zes professionals.

Door Anita Twaalfhoven

De huidige kerndoelen zijn ruim dertien jaar oud en sluiten niet meer aan bij de huidige samenleving. Bovendien is het onderwijsprogramma overladen en ontbreekt een goede aansluiting van PO op VO. Curriculum.nu is het eerste traject voor curriculumontwikkeling waar het werkveld zélf aan zet is. 150 schoolleiders en docenten werken aan een nieuwe onderwijsinhoud. De opbrengsten werden op 5 maart besproken in de Tweede Kamer.

Die is verdeeld, zo bleek. Vooral D66, SP en PVV vinden dat het project moet stoppen in zijn huidige vorm en dat een vervolg anders ingericht moet worden. Ook CDA neigt hiernaar. Er zou te weinig draagvlak zijn bij docenten, en een goede balans tussen het leren van kennis en vaardigheden zou ontbreken. Gesproken is over het instellen van een commissie van in ieder geval vakdidactici, vakexperts en wetenschappers die de huidige voorstellen beoordeelt. Of schoolleiders en docenten daarin

CKV OP HET FONS VITAE LYCEUM IN AMSTERDAM.
FOTO MARCEL VAN DEN BERGH / HOLLANDESE HOOGTE

zouden moeten deelnemen was nog onduidelijk bij het ter perse gaan van deze krant.

Curriculum.nu gaat uit van negen leergebieden. Een daarvan is Kunst & Cultuur, dat vanuit de huidige kerndoelen gezien beeldende vorming, dans, drama, muziek en cultureel erfgoed bevat. Artistieke en creatieve ontwikkeling wordt belangrijker. Ook is er meer wisselwerking tussen theorie en praktijk; het

ervaren van kunst kan inspirerend zijn voor het maakproces, en vice versa. Er komt meer samenhang met andere leergebieden en een doorlopende leerlijn tussen PO en VO. Het kerncurriculum mag 70 procent van de onderwijstijd beslaan; 30 procent vullen scholen naar eigen inzicht in. Hoe kijkt het werkveld aan tegen de voorstellen? Zes professionals reageren op de plannen wat betreft cultuuronderwijs.

Reyer Ploeg:
'Dit geeft
overladenheid'

Noem de kunstvakken bij naam

"We hebben prettig gevestigd in de vijver maar nog geen enkele vis gevangen", zegt Reyer Ploeg, voorzitter van de Vereniging Leraren Schoolmuziek. "De beweging die in het curriculum is gekomen biedt volgens onze achterban nog geen garantie op verbetering en vernieuwing van het muziekonderwijs. Wat vooral nog mist, is dat de verschillende vakken bij naam worden genoemd. Door een te algemene omschrijving van het leergebied kunnen de verschillende kunstvakken ondergesneeuwd raken. Dit is te voorkomen door elke kunst discipline de ruimte te geven een eigen leerlijn te ontwikkelen. Het is belangrijk om binnen het pallet een passende keuze te kunnen maken. Leerlingen die voor muziek kiezen moeten nu het vak kunst algemeen of kunstbeschouwing volgen. Dat geeft overladenheid. De leerlijn voor muziek moet niet alleen van primair naar de onderbouw van VO lopen maar ook naar de bovenbouw en afgestemd worden op de eindexameneisen. Dat moet klaarliggen wanneer een nieuw curriculum wordt ingevoerd. Ik zie veel winst in de integratie

met andere schoolvakken. Het ontwerp daarvoor ligt nog niet klaar, deze plannen hebben nog een behoorlijk abstractieniveau. Maar hoe de integratie met andere vakken in de praktijk gaat verlopen, kun je ook aan de creativiteit van docenten overlaten."

Jet Crielaard:
'Maak
ruimte voor
spontaniteit'

Gamedidactiek in het onderwijs

"Ik geef beeldend en literatuur, op het snijvlak van woord en beeld", vertelt docente en beeldend kunstenaar Jet Crielaard. "Ik werk bijvoorbeeld graag met poëzie. Zo kun je experimenteren met taal en het voordeel is: het kan niet fout zijn."

In mijn lessen integreer ik nieuwe media, wat goed past bij de plannen van Curriculum.nu. Ik werk graag met de speldidactiek van games in het onderwijs en ontwierp een parcours voor een kunstbeschouwingsspel, waarbij leerlingen ook prijzen kunnen winnen. Games zijn voor leerlingen een aantrekkelijke manier om informatie tot zich te nemen, en ik vind het érg leuk om dat soort lessen te ontwikkelen. Digitalisering vraagt wél om extra faciliteiten, denk aan

Lees verder op pagina 3

INHOUD

2 Column: Sanne Scholten 6 Kunsteducatie MBO 6 Trojan Wars 8 Fondsen en hun beleid 10 Geldrubriek & Opinie: Meer onderzoek graag! 12 Cultureel Vermogen 13 Onderzoek: cultuurparticipatie Mariahoeve 14: Cultuureducatie VO

Meer kruisbestuiving

Vervolg van pagina 1

programma's voor beeldbewerking of animaties. Meer vrije ruimte loopt al snel vol met bijlessen, verwacht ik. Maar extra ruimte vrijmaken voor cultuur of beweging hoeft niet altijd ingewikkeld te zijn. Hier op De Goudse Waarden in Gouda kunnen leerlingen in de pauzes korte lessen lichamelijke opvoeding volgen. Ook is er een Cultuurplein, een lokaal waar ze gewoon binnen kunnen lopen om even te tekenen of te schilderen. Maak een lokaal vrij en richt het in voor dit soort spontane initiatieven. Leerlingen hebben allemaal een andere achtergrond, sociaal of cultureel. Maak ruimte om die eigen cultuur aan elkaar te laten zien, de muziek of verhalen. Je leert elkaar beter kennen en begrijpen, en het gaat daardoor pestgedrag op school tegen."

Paul Kirschner: 'Teveel prietpraat'

Versterk het fundament

"Ik ben kritisch op alle aspecten", zegt Paul Kirschner, emeritus hoogleraar onderwijspsychologie. "Curriculum.nu is niet op empirische basis gestoeld. Er is geen echte probleemanalyse uitgevoerd. Het is dus onduidelijk in welke zin de plannen een oplossing kunnen zijn. Argumenten die de ronde doen, zoals 'stilstaan is achteruitgang', 'alles is out of date' en 'de 21ste eeuw is anders dan de 20ste eeuw' vind ik prietpraat. Wat er wel moet gebeuren? Een gedegen analyse maken van de problemen. We weten dat het leerniveau achteruitgaat, en circa 25 procent van de kinderen na het primair onderwijs functioneel analfabeet is. De aanpak hiervan vereist misschien geen nieuw curriculum maar andere instructievormen of meer deskundigheid van leerkrachten. De overheid heeft de kwaliteit van het hoger onderwijs in drie decennia doen dalen. De hoeveelheid tijd die er op de Pabo is overgebleven om het fundament van het vak over te brengen werd steeds korter. Zonder gedegen kennis over onderwijspsychologie, de vraag hoe leerprocessen van leerlingen precies verlopen, kun je in die tijd niet goed leren onderwijzen.

CKV OP DE RIETLANDEN IN LELYSTAD. FOTO MARCEL VAN DEN BERGH / HOLLANDSE HOOGTE

Ga dus eerst terug naar het fundament; de kennis en vaardigheden binnen de bestaande domeinen, en sluit daarbij aan. Burgerschap kun je beter integreren in bestaande vakken in plaats van in het luchtledige een nieuw vak te introduceren. Digitalisering kan eveneens gebeuren in aansluiting op de vakken die er al zijn. Ook kunst en cultuur zie ik als onderdeel van de algemene vorming en een brede kennisbasis."

Ineke Roost: 'Hoe richt je de lokalen in?'

Zorgen over de muziekidentiteit

"Heel spannend hoe het logistiek zou gaan verlopen, met 2200 leerlingen die lessen binnen het domein Kunst & Cultuur gaan volgen", vindt Ineke Roost. Zij is muziekdocente bij het Pius-X College in Bladel: "Onze school heeft nu twee muzieklokalen, naast de aula en naast de gymzalen zodat de andere lessen niet worden verstoord door de muziek. Ook voor beeldende vorming zijn er aparte lokalen ingericht. Stel dat alle kunstvakken aan bod komen;

hoe richt je de lokalen dan in? Ik geef vooral praktijkgerichte muziekles in de vmbo-bovenbouw: noten vanuit een bestaand muziekstuk leren en akkoorden spelen op de muziekinstrumenten in het lokaal. Samen musiceren en de sociale kant van muziek zien zijn belangrijk. In de bovenbouw oefenen we verspreid door de school in bandjes, en dan rouleren de leerlingen met hun eigen instrument, met vmbo, havo en vwo door elkaar.

Mooi als dans en theater er bijkomen maar niet als dat ten koste gaat van muziek. Ook veel andere muziekdocenten vrezen dat ze hun muziekidentiteit verliezen. In de ideale wereld krijgt kunst en cultuur voldoende plek door de vrije ruimte die Curriculum.nu voor ogen heeft. In de praktijk zijn er zorgen dat de kernvakken die ruimte gaan invullen.

Je moet hierin als school een standpunt innemen, goed door-dachte keuzes maken. Bedenk ook dat de begroting synchroon moet gaan lopen met het ideale plaatje."

Niet als kuikens de brugklas in

"Prima dat er aan vernieuwing van het curriculum en meer samenhang tussen de vakken wordt gewerkt", zegt biologie-docent Per-Ivar Kloen, die veel

Ivar Kloen: 'Andere indeling in domeinen is onnodig'

ervaring heeft met maakonderwijs. In maakonderwijs wordt veel samengewerkt met de kunstvakken. "Maar het is onnodig om daarvoor een andere indeling in domeinen te maken. Op De Populier in Den Haag is vakoverschrijdend werken al bekend terrein. Denk aan the-maprojecten, zoals een project over de technische, geologische en architectonische aspecten van een stad. Dergelijke verbanden zie je ook in de wereld om je heen. Met een inhoudelijk doel krijgt het verbinden van vakken meerwaarde. Het idee om doorlopende leerlijnen te leggen van PO naar VO is een verbetering. Nu is het net alsof kinderen als kuikens de brugklas instromen, terwijl ze een hele leer carrière achter de rug hebben. Doordat hieraan wordt gewerkt, krijg ik meer zicht op de lesstof en kan ik daar in mijn lessen beter bij aansluiten.

Ook ben ik voor het vergroten van de vrije ruimte in het onderwijs. In theorie stimuleert het de creativiteit en de onderzoeken-de houding van docenten, maar

in de praktijk stelt het ook hogere eisen aan hun niveau, om daar effectief invulling aan te kunnen geven. Welke vakken meer ruimte krijgen zal afhankelijk zijn van de school, de een kiest voor versterking van de bètavakken, de ander voor kunst en cultuur."

Nele Vandeneede: 'Kruisbestuiving is van deze tijd'

Versterk de vrijheid van kunstvakken

"Goed dat er zoveel aandacht is voor een nieuw curriculum", zegt dansdocente Nele Vandeneede. "En dat het werkveld feedback kan geven. Scholen denken terecht na over vaardigheden van de toekomst. De technologie wordt steeds verder geïntegreerd in het onderwijs en een deel van onze ratio wordt overgenomen door artificiële intelligentie. Als tegenwicht wordt de emotionele ontwikkeling en de creativiteit van kinderen steeds belangrijker. Daarin kan kunst voorzien, en zeker dans. Als het gaat over het belang van kunstvakken, staat dans nu vaak onderaan de ladder. Maar juist dans heeft zoveel kanten. Dans gaat over beweging en beleving, over fysiek contact maken met elkaar. Het prikkelt de verbeelding en muzikaliteit.

Ik verbind dans graag met andere kunstvormen en die lijn zie ik terug in het domein Kunst & Cultuur van Curriculum.nu. Kruisbestuiving is écht van deze tijd. Ik vind het erg interessant wanneer een voorstelling de vraag oproept: Heb ik nu net naar dans of naar een modeshow gekeken?

Wanneer je blijft vasthouden aan alle leerdoelen en daarbovenop ook nog de vakkennis binnen de kunstvakken stapelt, dan wordt een nieuw curriculum een grotere belasting. Kinderen en leerkrachten moeten al zoveel. Dus ik vind: geef vooral de creativiteit de ruimte, en versterk juist de vrijheid die de kunstvakken kunnen bieden."

Check voor de nieuwste ontwikkelingen en de reactie van LKCA daarop 'Onderwijsontwikkeling' op lkca.nl.